

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de
Wethouder Kortingstraat te Aijen,
gemeente Bergen (L)**

A.J. Wullink & M. Stiekema

ARC-Rapporten 2009-79

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de
Wethouder Kortingstraat te Aijen,
gemeente Bergen (L)

ARC-Rapporten 2009-79
ARC-Projectcode 2009/308

Tekst

A.J. Wullink & M. Stiekema

Afbeeldingen

A.J. Wullink & M. Stiekema

Redactie

A.J. Wullink

Versie 1.1, 27 mei 2009

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Aijen, Weth. Kortinstraat 19
Projectcode	2009/308
Archisnummer	35358
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Swalmen, M. Stiekema
Contact	0475-504961, stiekema@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Bergen
Contact	0485-348383

Locatiegegevens

Toponiem	Weth. Kortinstraat 19
Plaats	Aijen
Gemeente	Bergen
Provincie	Limburg
Kaartblad	52E
RD-coördinaten	N: 200534/399592 O: 200537/399526 Z: 200498/399525 W: 200496/399594
Oppervlakte	Ca. 0.2 ha

Beschrijving onderzoekslocatie

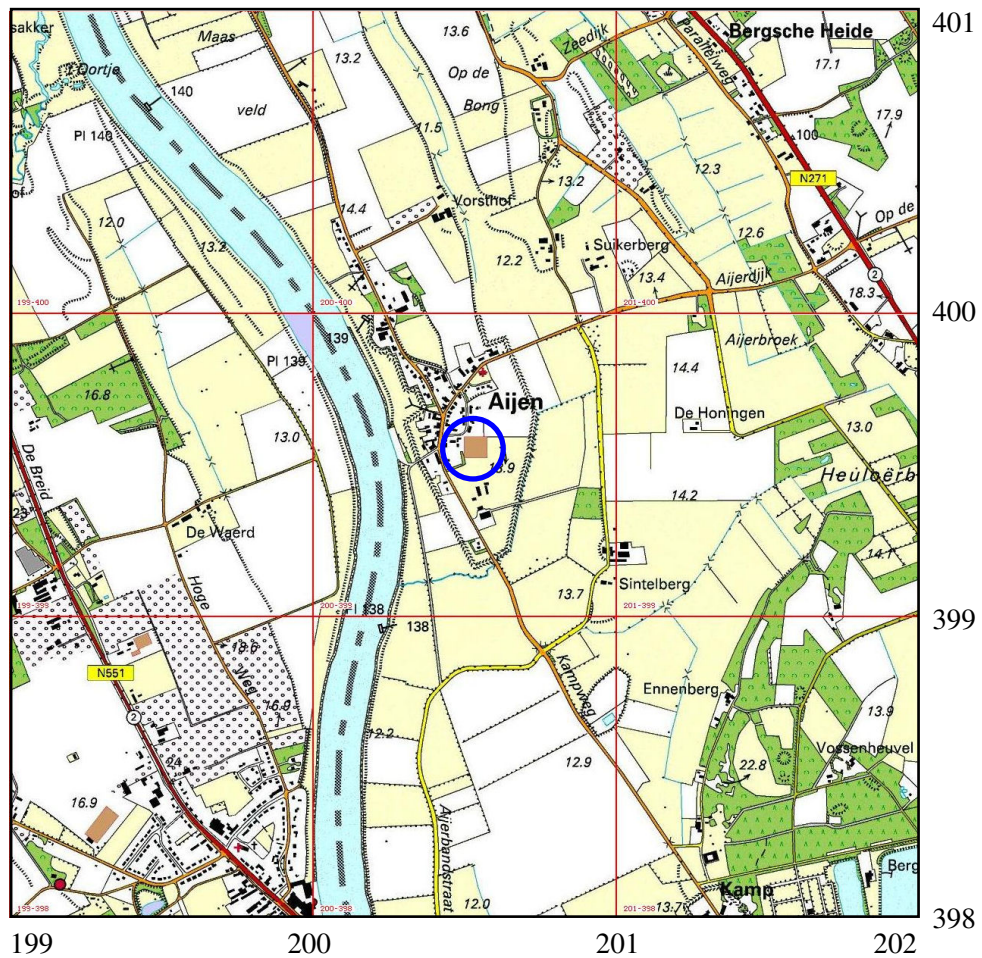
Geologie	Formatie van Beegden
Geomorfologie	Bebouwing, dalvlakteterras (3E9)
Bodem	hoge bruine enkeerdgronden (bEZ30)
Historische situatie	De onderzoekslocatie is voor het grootste deel altijd in gebruik geweest als akkerland. Vanaf 1969 is het plangebied in gebruik als kas.
Archeologische verwachting	De onderzoekslocatie heeft een hoge archeologische verwachting. Er kunnen archeologische resten uit alle periodes vanaf het Laat-Paleolithicum worden verwacht.

Legenda

Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy bv uit Swalmen heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Weth. Kortingsstraat 19 te Aijen (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen herontwikkeling van de locatie. Het plangebied is momenteel grotendeels in gebruik als tuinbouwkas. De westelijke rand van het plangebied is verhard en in gebruik als oprijlaan (afb. 2). In het plangebied zal de huidige kas worden gesloopt om plaats te maken voor vijf bouwkavels voor woningbouw. Het is niet bekend tot hoe diep het plangebied zal worden vergraven voor de nieuwbouwplannen. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 22 mei 2009 door drs. A.J. Wullink van ARC bv en drs. M. Stiekema van Econsultancy. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In mei 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging en uit archeologische waarnemingen uit de omgeving, blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. De kans op het voorkomen van de resten is hoog; met name voor resten uit de Middeleeuwen-Nieuwe tijd vanwege de ligging aan de rand van de historische kern van Aijen. Als er in het plangebied nog een intacte hoge bruine enkeerdgrond aanwezig is dan komen de archeologische resten voor onder het esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen zullen zich bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. De aanleg van de voormalige en huidige kassen en de huidige bestrating en de daarmee samenhangende diepploegwerkzaamheden kunnen het bodemprofiel in

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Stiekema, M., 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Weth. Kortingsstraat 19 te Aijen in de gemeente Bergen*, Econsultancy Rapport 09031163 (conceptversie).

het plangebied hebben verstoord. Als er, zoals wordt beweerd door de opdrachtgever en de huidige bewoner, gediëpplagd is 'tot in de grove zanden', dan is het bodemprofiel vermoedelijk tot in de beddingafzettingen van de Maas verstoord. De kans dat er dan nog intacte archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn is klein.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein vijf boringen geplaatst tot maximaal 150 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. In alle boringen werden matig groffe zanden aangetroffen. Bij alle boringen was het bodemprofiel verstoord, variërend in diepte van 50 cm bij boring 3 tot 80 cm bij boring 1 en 4. De verstoorde bodemlagen (A/C-horizont) kenmerken zich voornamelijk door kleurafwijkingen en -vlekken en de aanwezigheid van fragmenten (recent) baksteen. De aanwezigheid van het oorspronkelijke esdek was nog wel te herkennen in de verstoorde bovengrond. Hieronder is tot maximaal 150 cm –mv het oorspronkelijke moedermateriaal, de C-horizont, aangetroffen. Deze afzettingen onderscheiden zich door een betere sortering en de meer effen, geel tot geeloranje kleur.

De matig groffe zanden in de ondergrond zijn Maas-afzettingen van de Formatie van Beegden uit het Allerød. Uit de boringen blijkt dat het oorspronkelijke esdek tot in de C-horizont is verploegd, vermoedelijk bij de bouw van de kassen.

In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureauonderzoek door Econsultancy ligt de locatie op een Maasterras uit het Allerød. Op basis van deze landschappelijke ligging blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers.

De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De archeologische resten worden bij dit landschapstype verwacht onder het esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens. De aanleg van de voormalige en huidige kassen en de huidige bestrating en de daarmee samenhangende diepploegwerkzaamheden kunnen het bodemprofiel in het plangebied hebben verstoord. Als er, zoals wordt beweerd door de opdrachtgever en de huidige bewoner, gediëpploegd is 'tot in de grove zanden', dan is het bodemprofiel vermoedelijk tot in de beddingafzettingen van de Maas verstoord.

Het verkennend inventariserend booronderzoek heeft aangetoond dat de locatie inderdaad op een hoge enkeerdgrond is gelegen. De bodem is bij graaf- of diepploegwerkzaamheden verstoord tot in de C-horizont, tot een diepte van 50 á 80 cm –mv. De kans dat er op de onderzoekslocatie nog een vondstlaag aanwezig is, is hierdoor erg klein. Het is echter wel mogelijk dat er nog diepe grondsporen aanwezig zijn van nederzettingen vanaf de Bronstijd.

4 Aanbeveling

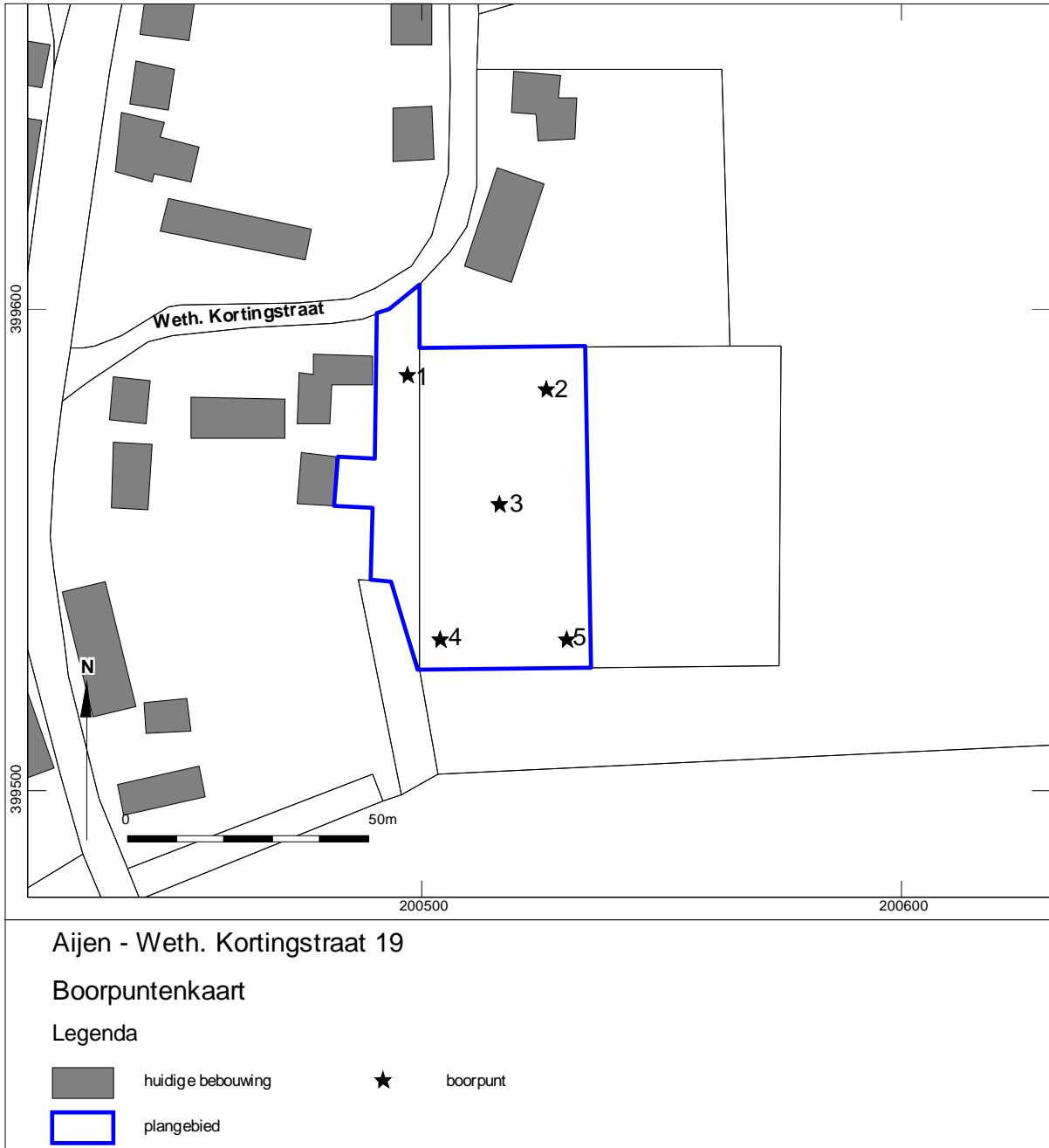
Omdat er een mogelijkheid bestaat dat er onder het vergraven esdek diepere grondsporen aanwezig zijn, wordt de aanbeveling gedaan een vervolgonderzoek uit te voeren door middel van proefsleuven. Hiervoor dient een programma van eisen (PvA) te worden opgesteld dat door het bevoegd gezag, de gemeente Bergen, moet worden goedgekeurd. Het is aan het bevoegd gezag om te bepalen of en in welke vorm vervolgonderzoek dient plaats te vinden.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

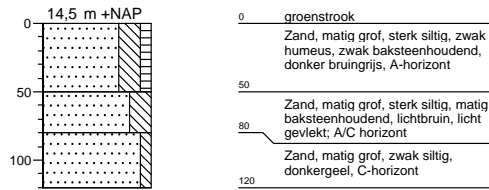
Mulder, E.J.F. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Utrecht.

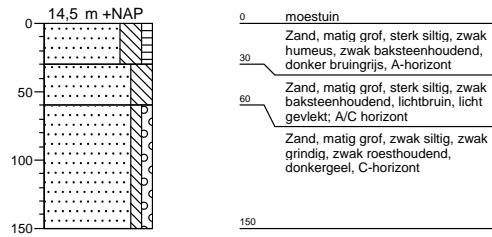
Afbeelding 2 Boorpuntenkaart. Door: M. Stiekema.

Bijlage 1 Boorprofielen

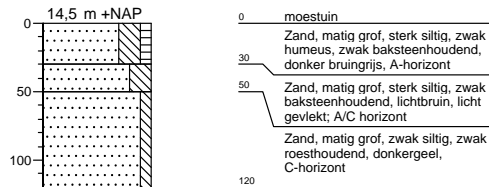
Boring: 1

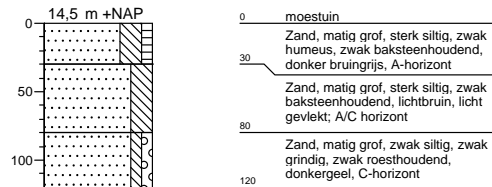
Boring: 2

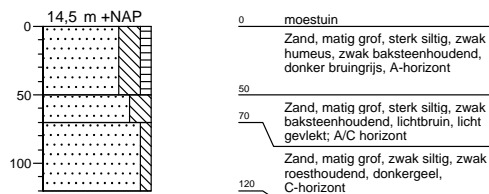
Boring: 3

Boring: 4

Boring: 5

Legenda (conform NEN 5104)

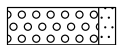
grind

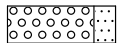
Grind, siltig

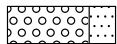
Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

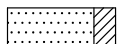

Grind, sterk zandig

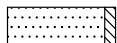

Grind, uiterst zandig

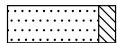
zand

Zand, kleiig

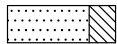
Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

Zand, uiterst siltig

veen

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleiig

Veen, sterk kleiig

Veen, zwak zandig

Veen, sterk zandig

klei

Klei, zwak siltig

Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

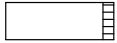

Leem, zwak zandig

Leem, sterk zandig

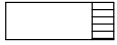
overige toevoegingen

zwak humeus

matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

- geen geur
- ◐ zwakke geur
- ◑ matige geur
- ◒ sterke geur
- ◓ uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- ◻ zwakke olie-water reactie
- ◼ matige olie-water reactie
- ◽ sterke olie-water reactie
- ◾ uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- ◈ >0
- ◉ >1
- ◊ >10
- ◌ >100
- ◍ >1000
- ◎ >10000

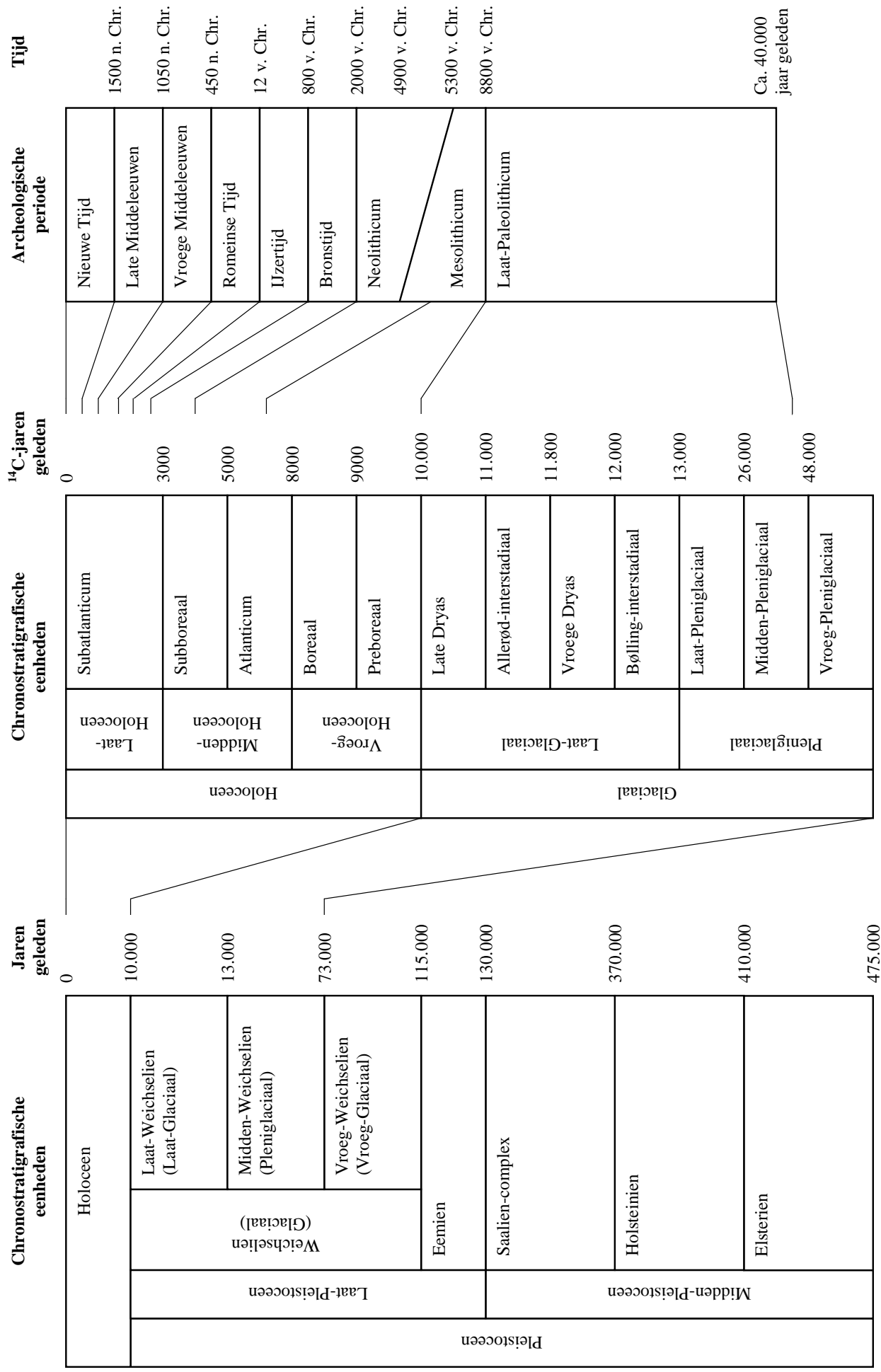
monsters

- ▬ geroerd monster
- ▬ ongeroerd monster

overig

- ▲ bijzonder bestanddeel
- ◀ Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- ≡ grondwaterstand
- ◆ Gemiddeld laagste grondwaterstand

- ▨ slib
- ▩ water

Bijlage 2 Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.